

Kitaabka Daanyeel - Lambarka Afartan iyo Sagaal

Muujinta Xaqiiqooyinka: Qaylada Saqda Dhexe, Doorka Islaamka, iyo Hannaanka Imtixaanka Ugu Dambeeya ee Maalmaha Ugu Dambeeya

Jeff Pippenger
2024-01-13

Kororka aqoonta ee dhalatay markii araggii Webiga Ulai la furfuray shaabaddiisii sannadkii 1798, waxay dhalisay hab imtixaan ah oo gaadhay meeshiisii ugu sarraysay dhaqdhaqaaqii Qayladii Habeenbadhkii ee 1844. Qaylada Habeenbadhkii ee maalmaha ugu dambeeya, oo hadda la furfurayo shaabaddiisu, waxaa matalay taariikhdaas, waxaana ku jira isla runihii imtixaanka ee taariikhdaas, waayo farriinta Qaylada Habeenbadhkii ee hadda la furfurayo shaabaddiisu waa soo celinta jawharadihii Miller.

“Runihii aynu helnay sannadihii 1841, ’42, ’43, iyo ’44 waa in hadda la daraaseeyaa oo la naadiyaa. Farriimaha malaa’igta kowaad, labaad, iyo saddexaad mustaqbalka waxaa lagu naadin doonaa cod weyn. Waxaa lagu bixin doonaa go’aan adag iyo xoogga Ruuxa.”
Manuscript Releases, volume 15, 371.

Mawduuca ugu weyn ee farriinta nebiyadeed ee Oohinta Saqda Dhexe ee wakhtigeenna waa kaalinta Islaamka ee hoogga saddexaad. Saddexda hoog ee Islaamkuba dhammaantood waxay ku matalan yihiin labada loox ee Xabaquuq. Farriinta Oohinta Saqda Dhexe ee maalmaha ugu dambeeya waxay billowday in shaabbaddeeda laga furo markii niyad-jabkii Luulyo 18, 2020 dhacay, markaas oo wakhtiga sugitaanku ee maalmaha ugu dambeeya yimid. Sida ay ahayd farriintii Oohinta Saqda Dhexe ee taariikhda Millerite-ka, farriinta maalmaha ugu dambeeya si tartiib-tartiib ah ayaa loo horumariyaa ilaa ay gaadho heerka uu metelo shirkii xerada ee Exeter. Halkaas bikraduhu ama saliidda way haystaan, ama ma haystaan.

Ku dhawaaqistii hoogga ee Ishacyaah ku sheegay ragga quudhsada ee xukuma dadka Yerusaaalem, waxay muujinaysaa in araggii uu khamri-cabbayaasha reer Efrayim ugu noqday sida kitaab la shaabadeeyey. Qoraalka Ishacyaah ku jira, hawsha ah in astaan shaydaani ah loo beddelo astaan Ilaah la xidhiidha, sida lagu sameeyey taariikhda Adventism-ka, waa in loo arkaa sida dhoobada dheryasameeyaha. Hawshaas waxay ahayd dejinta qeexidda “kan joogtada ah,” isagoo astaan u ah Masiixa, halka uu dhab ahaantii astaan u yahay Shayddaanka. Markii Daanyeel adeegsaday erayga “tamid” isagoo astaan uga dhigaya heethinnimada, wuxuu eraygaas u doortay ujeedo astaan, waayo eraygu macnihiisu waa “joogto ah”.

Waxaa jira saddex quwadood oo dunida u horseeda Armageddoon, tan ugu horraysa saddexdaas quwadoodna waa bahalka weyn, masduulaagii (jaahilnimada). Masduulaagu dagaalkiisii ka dhanka ahaa Ilaah ayuu samada ka bilaabay. Masduulaagu wuxuu dagaalkaas sii wadaa ilaa dhammaadka kunka sannadood ee boqortooyada kun-jirsiga ah, markaas oo ugu dambaysta la baabi’iyo.

Oo markii kunkii sannadood dhammaadaan, Shayddaan waa laga sii dayn doonaa xabsigiisa, oo wuxuu u bixi doonaa inuu khiyaaneeyo quruumaha jooga afarta geesood ee dhulka, kuwaas oo ah Goog iyo Maagoog, si uu dagaal ugu soo ururiyo; tiradooduna waxay la mid tahay ciidda badda. Oo waxay ku fideen ballaca dhulka, oo hareereeyeen xeradii quduusiinta iyo magaalada la jecel yahay; markaasaa dab xagga Ilaah samada uga soo degay oo baabbi'iyey. Oo Ibliskii iyaga khiyaanayn jiray waxaa lagu tuuray balliga dabka iyo baaruudda, meesha ay joogaan bahalkii iyo nebiga beenta ahaa; halkaasna waxaa lagu cadaabi doonaa habeen iyo maalin weligood iyo weligood. Muujintii 20:7–10.

Bahalka (awoodda baadarinimada) oo ah tan labaad ee saddexda quwadood ee dunida u horseeda Armageddoon, iyo nebiga beenta ah (Maraykanka) oo ah tan saddexaad ee saddexdaas quwadood, labaduba waxay taariikhda ku soo galeen ka dib taariikhdii iskutallaabta, labadubana waxaa la baabbi'in doonaa imaatinka labaad ee Masiixa.

Oo bahalkiina waa la qabtay, waxaana lala qabtay nebiga beenta ah ee hortiisa mu'jiisoooyin ka sameeyey, kuwaas oo uu ku khiyaanay kuwii qaatay calaamaddii bahalka iyo kuwii caabuday sanamkiisa. Labadoodaba iyagoo nool ayaa lagu tuuray baddii dabka ahayd ee baaruuddu ka ololayso. Muujintii 19:20.

Markii Daanyeel doortay erayga Cibraaniga ah ee “joogto ah” inuu astaan uga dhigo jaahilnimada (Shaydaan), wuxuu doortay eray muujinaya in uu yahay Shaydaanka kan si joogto ah ula dagaallamay Ilaah. Labada quwadood ee kale waxay kaliya firfircoon yihiin dagaalkooda ka dhanka ah Ilaah muddado cayiman. Doorashada Daanyeel ee erayga “tamid” (joogto ah) waxay ahayd mid ula kac ah oo sax ah.

Sida qisada Ishacyaah ee hoogga ku saabsan kuwii Rabbigu ku shubay ruuxa hurdo qoto dheer oo uu indhahooda xidhay ay uga sii socoto cutubka siddeed iyo labaatanaad ilaa cutubka soddonaad, wuxuu qorayaa:

Haddaba tag, oo hortooda ku qor loox, oo buugna ku qor, si ay ugu ahaato wakhtiga iman doona weligeed iyo weligeedba: Waayo, kanu waa dad caasi ah, carruur been badan, carruur aan doonayn inay maqlaan sharciga Rabbiga: kuwa wax arkayaasha ku yidhaahda, Ha arkin; nebiyadana ku yidhaahda, Waxyaalaha qumman nooma sii sheegin; waxyaalo jilicsan noola hadla, khiyaanooyin noo sii sheega: Jidka ka leexda, waddada ka baydha, oo naga joojiya Kan Quduuska ah oo reer binu Israa'iil hortayada ka jooga. Sidaas daraaddeed Kan Quduuska ah oo reer binu Israa'iil wuxuu leeyahay, Maxaa yeelay, eraygan waad quudhsateen, oo dulmi iyo qallooc baad isku hallayseen, oo ku tiirsanaateen: Sidaas daraaddeed xumaantanu waxay idiin noqon doontaa sida dildilaac diyaar u ah inuu dhaco, oo gidaar dheer ka soo buurta, kaas oo jabkiisu si kedis ah daqiiqad qudha ku yimaado. Oo isagu wuxuu u jebin doonaa sida jabinta weelka dheryasameeyaha oo jajab loo burburiyey; mana uu tudhi doono, sidaas daraaddeed jajabkiisa lagama heli doono xabbad lagu qaado dabka meeshu dabku ka shidan yahay, ama lagu dhaansado biyo ceelka. Waayo, Sayidka Rabbiga ahu, Kan Quduuska ah oo reer binu Israa'iil, wuxuu leeyahay; Soo noqoshada iyo nasashada ayaa laydinku badbaadin doonaa; xasilloonida iyo kalsoonida ayaa xooggiinnu ahaan doona: laakiinse idinku ma aydaan doonayn. Ishacyaah 30:8–15.

“Looxa” la qoray waa looxyadii Xabaquuq cutubka labaad, kuwaas oo loo sameeyey in kuwii akhriyaa ay “ordaan” oo fariinta faafiyaan. “Kitaabka” “xusuus” ka sameeyey “looxa” waa Xabaquuq. “Looxa” ka yimid “kitaabka” Xabaquuq wuxuu metelaa hab imtixaan ah oo muujinaya “qoom caasi ah, carruur been badan, carruur aan doonayn inay maqlaan sharciga Rabbiga.” “Qoomka caasiga ah” ee diida inay “maqlaan” waa kuwa Yeremyaah ku xusan ee diida inay maqlaan dhawaaqa buunka waardiyaha.

Oo weliba waxaan idiin taagay waardiyayaal, anigoo leh, Maqla codka buunka. Laakiinse waxay yidhaahdeen, Maqli mayno. Yeremyaah 6:17.

Kuwa caasiyiintu waa kuwii taariikhda Ishacyaah ku jiray, iyo weliba kuwii taariikhda Masiixa ku jiray ee aan maqli doonin.

Oo wuxuu yidhi, Tag, oo dadkan u sheeg, Runtii maqla, laakiinse ha garanina; runtii fiiriya, laakiinse ha gartaanna. Dadkan qalbigooda ka yeel mid buuran, dhegahoodana ka yeel kuwa culus, oo indhahoodana xidh; waaba intaasoo ay indhahooda wax ku arkaan, dhegahoodana wax ku maqlaan, qalbigoodana wax ku gartaan, oo ay soo jeestaan, oo la bogsiiyo. Ishacyaah 6:9, 10.

Caasiyiinta dhegaha la’ ee Ishacya way “maqli” karaan, hase yeeshee ma “maqlaan,” oo diidmadooda ah inay “maqlaan” waxay muujinaysaa inayan “fahmin.” Waa kuwa sharka leh ee Daanyeel, kuwaas oo sidoo kale ah bikradaha nacasyada ah ee Matayos, kuwaas oo aan fahmin kororka aqoonta ee lagu matalay “miiska” oo lagu xusay “buugga” Xabaquuq. Haddii caasiyiinta dhegaha la’ ee Ishacya ay maqli lahaayeen, waa la soo jeedin kari lahaa oo waa la bogsiiin kari lahaa, laakiin qalbigoodu waa cayilan yahay, sidaas darteedna ma fahmi karaan farriinta Qaylada Saqda Dhexe. Ciise wuxuu bixiyey markhaati labaad oo ku saabsan caasiyiinta dhegaha la’.

Markaas xertii waxay u yimaadeen isaga, oo ku yidhaahdeen, Maxaad iyaga masaallo ugula hadashaa? Isaguna wuu u jawaabay oo ku yidhi, Maxaa yeelay idinka waa laydin siiyey inaad ogaataan waxyaalaha qarsoon ee boqortooyada jannada, laakiin iyaga lama siin. Waayo, ku alla kii wax haysta waa la siin doonaa, wuuna sii badnaan doonaa; laakiinse ku alla kii aan waxba haysan, xataa wixii uu haystana waa laga qaadi doonaa. Sidaas daraaddeed ayaan masaallo ugula hadlaa, maxaa yeelay iyagoo wax arkaya ma arkaan; iyagoo wax maqlayana ma maqlaan, mana gartaan. Oo iyaga waxaa ku rumoobaya wax sii sheegiddii Ishacyaah oo leh, Maqal baad maqli doontaan, mana garan doontaan; oo arag baad arki doontaan, mana dareemi doontaan. Waayo, dadkan qalbigoodu waa qallafsanaaday, dhegahooduna way ku cuslaadeen maqalka, indhahooduna way xidheen; si aanay marna indhahooda wax ugu arkin, dhegahooduna wax ugu maqlin, qalbigoodana ugu garan, oo aanay u soo noqon, aniguna aan u bogsiiyo. Laakiinse indhihiinnu waa barakaysan yihiin, waayo, way arkaan; dhegihiinnuna sidoo kale, waayo, way maqlaan. Runtii waxaan idinku leeyahay, nebiyo badan iyo rag xaq ah ayaa aad u doonay inay arkaan waxyaalaha aad aragtaan, mana ay arkin; iyo inay maqlaan waxyaalaha aad maqashaan, mana ay maqlin. Matayos 13:10–17.

Kuwa xigmadda leh waxay gartaan qarsoodiga masaallada, kaas oo ah run lagu muujiyey sadar ka sarreeya sadar. Kuwa xigmadda leh waa barakaysan yihiin, waayo way arkaan oo way maqlaan, oo kuwa xigmadda leh iyo kuwa barakaysanba labaduba waxaa lagu matalay cutubka laba iyo tobnaad

ee Daanyeel. “Kuwa xigmadda leh” waa kuwa fahma (qalbiyadooda) korodhka aqoonta, oo lagu matalay “miiska” lagu xusay “buugga” Xabaquuq, halka “kuwa barakaysan” ay yihiin kuwa suga.

Oo wuxuu igu yidhi, Tag jidkaaga, Daanyeelow; waayo, erayadani way xiran yihiin oo la shaabadeeyey ilaa wakhtiga dhammaadka. Kuwo badan waa la daahirin doonaa, oo la caddayn doonaa, oo la tijaabin doonaa; laakiin kuwa sharka leh shar bay samayn doonaan; oo kuwa sharka leh midkoodna wax ma garan doono; laakiin kuwa xigmadda leh way garan doonaan. Oo tan iyo wakhtiga allabariga joogtada ah la qaadi doono, oo karaahiyada baabba'a keenta la taagi doono, waxaa jiri doona kun iyo laba boqol iyo sagaashan maalmood. Waxaa barakaysan kii suga oo gaadha kun iyo saddex boqol iyo shan iyo soddon maalmood. Daanyeel 12:9–13.

Milleriyyintu si sax ah bay u fahmeen in kunka saddex boqol iyo shan iyo soddonkii maalmood ay bilaabmeen markii jaahilnimadii (“tan joogtada ah”) la “qaaday” sannadkii 508. Barakada waxaa loo ballanqaaday kuwii sugayay sannadkii 1843. Erayga “cometh” ee tuducaas ku jira macnihiisu waa “taabtaa.” Sannadka 1843 wuxuu “taabtay” sannadka 1844 markii uu dhammaaday. Markii sannadkii 1843 dhammaaday, waxaa yimid “wakhtigii dib-u-dhaca” ee Xabaquuq, waxaana barako lagu dhawaaqay kuwii sugay sida lagu amray “buugga” tilmaamay “looxyada.” “Buugga” Xabaquuq wuxuu ku amrayay kuwaas inay “sugaan” aragtida.

Daanyeel wuxuu aqoonsanayaa taariikhda 1798 (wakhtiga dhammaadka), markaas oo kitaabkiisii la furfuray, waxaana markaas la soo saaray hab imtixaan oo saddex-tallaabo ah (la daahiriyeey, lana caddaysiiyeey, lana tijaabiyey). Habkaas wuxuu ku dhammaaday muujintii taariikhda qarsoon ee toddobada onkod. Taariikhdaas qarsoon waa saddexda calaamadood ee runta, kuwaas oo ay matalaan niyad-jabkii koowaad, farriintii Qaylada Saqda-Dhexe, iyo niyad-jabkii weynaa. Barakada lagu gaadhayo niyad-jabkii koowaad waxay ka dhigan tahay hab imtixaan oo saddex-tallaabo ah dhammaadka taariikhda 1798 ilaa 1844.

Taariikhda 1798 ilaa niyad-jabkii weynaa ee 1844, waxay astaan u tahay taariikhda 1989 ilaa sharciga Axadda ee dhawaan imanaya. Waxaa jirta barako loo ballanqaaday kuwa suga aragtida oo bilowday inay dib u dhacdo niyad-jabkii ugu horreeyey. “Kuwa caqliga leh” ee Daanyeel laba iyo tobnaad waa kuwa “barakaysan,” oo “suga.” Kuwa sharka lehna waa kuwa aan qalbigooda ku “maqal,” oo aan “arag” toona. Waayo-aragnimada dhan ee dhaqdhaqaaqii Millerite-ka waxaa lagu soo koobay afarta aayadood ee Daanyeel, aayadahaasuna waxay sidoo kale matalaan taariikhda shaabadaynta boqol iyo afartan iyo afarta kun.

Taariikhda quduuska ah ee afartaas aayadood lagu matalay waxay ku salaysan tahay fahamka korodhka aqoonta ee lagu matalay looxyadii Xabaquuq, iyo korodhka aqoonta ee Ciise tilmaamay markii uu wax ku barayay habka sadar ka sarreeya sadar. Wuxuu soo bandhigay masaallo badan oo isdaba joog ah si uu ugu sharxo qarsoodiga wax sii sheegidda “kuwa xigmadda leh.” “Kuwa sharka leh” ee Daanyeel laba iyo tobnaad ma fahmaan, oo 2 Tesaloniika, cutubka labaad, faham la'aantooda waxaa lagu matalay nacaybka runta, kaas oo keena khiyaano xoog leh. Runta ay kuwa sharka leh ku jeclayn warqaddii Bawlos waxay ahayd “allabariga joogtada ah,” afarta aayadood ee Daanyeelna, runta wax sii sheegidda ee si gaar ah loo tilmaamay waa “allabariga joogtada ah.”

Ciise wuxuu xertiisii u sheegay inay barakaysan yihiin, isagoo sidaas yeelayana wuxuu iyaga ka soocayay kuwii ku jira Ishacyaah ee diiday inay arkaan oo maqlaan, si ay u soo noqdaan. Kuwa barakaysan ee ku xusan Daanyeel laba iyo tobnaad waa kuwa sugaya. Afarta aayadood ee ku jira cutubka laba iyo tobnaad ee Daanyeel, iyo sidoo kale rumoobiddii aayadahaas ee taariikhda Millerites-ka, iyo sidoo kale iska horimaadka Ishacyaah ee la leh koox diiday inay maqlaan oo arkaan, iyo sidoo kale kala soociddii isla labadaas kooxood ee Masiixu sameeyey, dhammaantood waxay tilmaamayaan taariikhda qarsoon ee toddobada onkod oo timid Luulyo 18, 2020. Hannaanka ugu dambeeya ee imtixaanka ee taariikhda Millerites-ka, kaas oo ka bilaabmay niyad-jabkii koowaad, hadda waa lagu celinayaa. Qaar baa arki doona, qaar kalena way diidi doonaan inay arkaan.

“Dhammaan farriimihii la bixiyey intii u dhexaysay 1840–1844 waa in hadda si xoog leh loo muujiyo, waayo dad badan ayaa lumiyeey jihadoodii. Farriimuhu waa inay gaadhaan kullii kaniisadaha.

Masiixu wuxuu yidhi, “Waxaa barakaysan indhihiinnu, waayo way arkaan; iyo dhegihiinnu, waayo way maqlaan. Runtii waxaan idinku leeyahay, Nebiyo badan iyo rag xaq ah ayaa doonay inay arkaan waxyaalaha aad aragtaan, mana ay arag; oo ay maqlaan waxyaalaha aad maqashaan, mana ay maqal” [Matayos 13:16, 17]. Waxaa barakaysan indhaha arkay waxyaalihii la arkay sannadihii 1843 iyo 1844.

“Farriinta waa la bixiyey. Mana aha in dib loo dhigo ku celcelinta farriinta, waayo calaamadaha waayuhu way rumoobayaan; shaqada gabagabadu waa in la dhammeeyo. Shaqo weyn ayaa lagu qaban doonaa wakhti gaaban. Farriin ayaa dhowaan lagu bixin doonaa magacaabista Ilaah oo isu baddali doonta qaylo dheer. Markaasaa Daanyeel istaagi doonaa meeshiisii, si uu maraggiisa u bixiyo.” Manuscript Releases, volume 21, 437.

William Miller waxaa malaa’igahu ku hoggaamiyeen inuu fahmo in “kan maalinlaha ah” uu ahaa astaan u taagan Roomaanka jaahiliga ah. Sister White si toos ah bay u xaqiijisay inuu ku saxnaa fahamkaas. Fahamkaas oo lagu matalay “looxyada” lagu xusay “buugga” Xabaquuq, waa “wakhtiga iman doona.” Furitaanka shaabadda laga qaado “buuggaas” wuxuu muujiyaa “carruur fallaago ah oo beenlow ah”. “Carruur” waa astaan u taagan jiilka ugu dambeeya, sidaas darteed “wakhtiga iman doona” ee ku jira tuduca Ishacyaah si gaar ah waxaa loogu calaamadeeyey maalmaha ugu dambeeya ee xukunka baaritaanka.

Ishacyaah wuxuu sheegayaa in “carruurta beenta ah” ay diidi doonaan farriinta nebiyannimada ee lagu matalay “miiska” oo lagu xusay “kitaabka,” waayo waxay ku yidhaahdaan “kuwa wax arka, Waxba ha arkin; oo nebiyada, Waxyaalo qumman nooma sii sheegina; noola hadla waxyaalo jilicsan, oo sii sheega khiyaanooyin.” Sannadkii 1863kii Adventism-ka La’odikiya wuxuu bilaabay geeddi-socod sii kordhaya oo lagu fulinayo codsigii carruurta beenta ah. Shuqaas waxaa Ishacyaah ku matalay inuu yahay diidmada jidadkii hore ee aasaasyadii Millerite-ka, waayo waxay yidhaahdeen, “Jidka ka leexda, waddada ka weecda, ka dhiga Kan Quduuska ah ee reer binu Israa’iil inuu naga ba’o hortayada.” Jidka oo ah waddada, waa jidadkii hore ee Yeremyaah.

Rabbigu wuxuu leeyahay, Jidadka istaaga, oo eega, oo weyddiista waddooyinkii hore, oo bal ogaada meesha jidka wanaagsan yahay, kuna socda, oo waxaad naftiinna u heli doontaan nasasho. Laakiinse iyagu waxay yidhaahdeen, Annagu kuma socon doonno. Yeremyaah 6:16.

Diidmada “beenta ah” ee ay ku diidaan “waddooyinkii hore” ee Yeremyaah waa diidmada farriinta Qaylada Habeenbadhka, taas oo ah meesha “nasasho” laga helo, taas oo sidoo kale ah “nasashadii iyo qabowjintii” aanay dooneyn inay maqlaan ee Ishacyaah ku xusan, taas oo haddana ah qabowjinta farriinta roobka dambe. Farriintaasu waa farriinta Qaylada Habeenbadhka ee lagu metelay taariikhda Millerite-yada laguna muujiyey “looxyada” lagu xusay “buug” dhexdiisa. Diidmada ay diidmada “beenta ah” ku diidaan farriinta Qaylada Habeenbadhka waxaa lagu metelay rabitaankooda ah inay ka yeelaan “Kan Quduuska ah oo reer binu Israa’iil inuu ka joogsado hortooda.” Araggii ugu horreeyey ee Ellen White, kaas oo Alpha iyo Omega ay hubaal u adeegsan lahaayeen inuu matalo dhammaadka, wuxuu aqoonsanayaa jidka kuwa xaqa ah, isagoo calaamadaynaya iftiinka bilowgiisa iyo cidda ah tan hoggaamisa “kuwa xigmadda leh” ilaa dhammaadka jidka.

“Waxa gadaashooda, bilowga jidka, laga taagay iftiin dhalaalaya, kaas oo malaa’ig ii sheegtay inuu ahaa ‘qayladii saqdhaxe.’ Iftiinkaasu jidka oo dhan buu ka ifay, oo cagahooda iftiin buu u siiyey, si aanay u turunturoon.”

“Hadday indhahooda ku sii hayn lahaayeen Ciise, oo hortooda wax yar ka sii socday, kuna hoggaaminayay magaalada, way nabdoonaayeen. Hase yeeshee durba qaar baa daalay, oo waxay yidhaahdeen magaaladu aad bay u fog tahay, waxayna filayeen inay mar hore galeen. Markaas Ciise wuu dhiirrigelin jiray iyaga isagoo kor u taagaya gacantiisa midig ee ammaanta leh, gacantiisana waxaa ka soo bixi jiray iftiin ku hirman jiray dusha kooxda advent-ka, markaasay ku dhawaaqi jireen, ‘Alleluia!’ Qaar kalena si degdeg ah oo geesinnimo la’aan ah ayay u diideen iftiinkii ka dambeeyay, oo waxay yidhaahdeen in aanu Ilaah ahayn kii sidaas fog u soo hoggaamiyay. Iftiinkii ka dambeeyay waa bakhtiyay, isagoo cagahooda uga tegay gudcur dhan oo qumman, markaasay turunturoodeen oo ay waayeen araggii calaamadda iyo kii Ciise, oo ay jidkii ka dheceen iyagoo ku dhacay dunida hoose ee mugdiga iyo sharka leh.”
Christian Experience and Teachings of Ellen G. White, 57.

Waxay ahayd iftiinkii Qaylada Saqda Dhexe bilowgii iyo dhammaadkiiba. Wuxuu ahaa Ciise (Kan Quduuska ah ee reer binu Israa’iil) kii ay jeclaayeen in laga joojiyo inuu hortooda ahaado. Iftiinka ka soo baxay gacanta midig ee ammaanta leh ee Ciise wuxuu ahaa iftiinkii Qaylada Saqda Dhexe sida loogu matalay “looxyada” lagu xusay “buugga”. Diidmada ay “carruurta beenta ah” diideen farriinta Qaylada Saqda Dhexe ee Masiixa, iyo jidkii ay ahayd inay ku socdaan, ayaa xukunkii Ilaah ku soo dejisay iyaga markay jidka ka dhaceen. “Derbiga dheer” ee si kedis ah u jaba waa “derbiga” kala-soocidda kaniisadda iyo dawladda oo lagu burburiyo sharciga Axadda ee dhawaan imanaya. Xukunkaasu wuxuu yimaadaa “si kedis ah, hal mar,” oo wuxuu ahaan doonaa “sida jabidda weelka dhoobasameeyaha oo jajab loo kala dhigo.” Waa xukunka la xidhiidha in astaanta shaydaanka ee “kan maalinlaha ah” madax-hoos loo rogo, oo loo aqoonsado inay tahay astaan Masiixa.

Hubaal rogrogiddiinna waxyaalaha madax-rogga ah waxaa loo tirin doonaa sidii dhoobada dheryasameeyaha; waayo, shuqulku miyuu kan sameeyey ka odhan doonaa, Isagu ima uu samayn? Mise shayga la sameeyey miyuu kan sameeyey ka odhan doonaa, Isagu waxgarasho ma uu lahayn? Ishacyaah 29:16.

“Kan maalinlaha ah” waa runta nebiyadeed ee isku xidha afarta aayadood ee ku jira Daanyeel laba iyo tobnaad, kuwaas oo tilmaamaya kala duwanaanshaha kuwa sharka leh iyo kuwa xigmadda leh. “Kan maalinlaha ah” waa runta ay neceb yihiin kuwa qaata marin-habaabin xoog leh ee ku xusan 2 Tesaloniika. “Kan maalinlaha ah” wuxuu u taagan yahay damaca “carruurta beenta ah” ee ah inay ka yeelaan Kan Quduuska ah ee reer binu Israa’iil inuu jidkooda ka leexdo. Ciqaabtoodana waxaa lagu matalayaa jabinta weelka dheryasameeyaha, waxa ka hadhaana waa sawir ka tarjumaya xaaladda lumidda ee bikradaha nacaska ah; waayo, jajabyada jaban ee ka hadhay weelkaas dheryasameeyaha ah ee burburay, “lagama heli doono” “qolof dab looga soo qaado meeshooda dabka, ama biyo ceelka lagaga soo qaato.”

“Dab” iyo “biyo” labaduba waa calaamado u taagan Ruuxa Quduuska ah, sida saliiddo sidoo kale ugu tahay masaalkii tobanka bikradood. Marka Qayladii Habeenbadhku si kedis ah hal mar u timaaddo, sidii ay uga dhacday kulankii xerada Exeter bishii Agoosto 1844, waxay u suurtoobi doonin “carruurta beenta ah” inay helaan wax saliid ah (biyo ama dab). Waxaa loogu yeedhay inay “soo noqdaan” ka dib niyad-jabkii ugu horreeyey, sidii Yeremyaah loogu yeedhay, laakiinse way diideen.

Erayadaadii waa la helay, anna waan cunay; eraygaaguna wuxuu ii noqday farxadda iyo rayraynta qalbigayga; waayo, magacaaga ayaa lagu yeedhaa, Rabbiiyow Ilaaha ciidammada. Ma aanan dhex fadhiisan shirka kuwa wax quudhsada, kumana aanan rayrayn; keligay baan u fadhiistay gacantaada aawadeed, waayo, waxaad iga buuxisay cadho. Bal maxaa xanuunkaygu had iyo goor u sii jiraa, oo nabarkayguna u yahay mid aan bogsan karin, oo diida in la bogsiiyo? Ma waxaad ii ahaanaysaa gebi ahaanba sida mid beenaale ah, iyo sida biyo baabba’a? Sidaas daraaddeed Rabbigu wuxuu leeyahay, Haddaad soo noqoto, markaas waan ku soo celin doonaa, oo hortaydaad istaagi doontaa; oo haddaad waxa qaaliga ah ka soocdo waxa liita, afkaygaad ahaan doontaa; iyagu ha kuugu soo noqdeen adiga, laakiinse adigu ha ugu noqon iyaga. Oo dadkan waxaan kaaga dhigi doonaa derbi adag oo naxaas ah; way kula diriri doonaan, laakiinse kugama adkaan doonaan; waayo, anigu waan kula joogaa inaan ku badbaadiyo oo aan ku samatabbixiyo, ayaa Rabbigu leeyahay. Oo gacanta kuwa sharka leh waan kaa samatabbixin doonaa, oo gacanta kuwa cabsida leh waan kaa furan doonaa. Yeremyaah 15:16–21.

Yeremyaah wuxuu matalaa kuwii soo noqday niyad-jabkii ugu horreeyey dabadiis. Kuwii galay hawsha kala soocidda “qaaliga iyo waxxumada,” si ay “Rabbiga hortiisa u istaagaan” oo ay u noqdaan “afka” Rabbiga. Iyagu waa kuwa Daanyeel ku matalay cutubka sagaalaad, iyagoo garanaya xaaladdooda kala firdhisan, dabadeedna baryaya tukashadii Laawiyiintii labaan iyo lix. Iyagu waa kuwa ay matalaan waardiyeyaashii Daanyeel, Yeremyaah, iyo Xabaquuq, kuwaas oo lagu barbardhigay “carruurta beenta ah.” “Carruurta beenta ah” waxaa sidoo kale u yeedhay “Quduuska reer binu Israa’iil” markii uu yidhi, “soo noqoshada iyo nasashada ayaad ku badbaadi

lahaydeen; xasilloonida iyo kalsooniduna xooggiinna bay ahaan lahayd: laakiinse idinku ma aydaan doonayn.”

Dahabkii Miller waa runnada lagu matalay looxyadii Xabaquuq, kuwaas oo matala imtixaanka farriinta Qaylada Habeennimo-dhexe oo soo saara laba dabaqadood oo caabudayaal ah. Astaanta fallaagada ee laga muujiyo dahabkaas waa “kan maalin kasta.” Miller wuxuu ku saxsanaa fahamkiisa ku saabsan “kan maalin kasta,” laakiin fahamkiisu wuxuu ku koobnaa taariikhda uu ku noolaa, dahabkiina uu caadaystay inuu dul saaro miiska ku yaal bartamaha qolkiisa ayaa hadda ifaya toban jeer ka sii dhalaal badan sidii ay ahaayeen markii Miller ugu horrayn miiskiisa u dul saaray. Hadda waxay ku jiraan sanduuq ka weyn, waayo sanduuqu hadda ma matalo oo keliya Kitaabka Quduuska ah, sida uu u matalayay wakhtigii Miller, balse hadda wuxuu matalaa labadaba Kitaabka Quduuska ah iyo Ruuxa Waxsii-sheegidda.

Waa labadan markhaati kuwa soo saara iftiinka imtixaanka ee maalmaha ugu dambeeya, waana labadan markhaati kuwa noqda goobta ugu weyn ee dagaalka maalmaha ugu dambeeya. Miller wuxuu arkay dagaalka, waayo riyadiisii waxay ku qaateen naxashkiisii (Kitaabka Quduuska ah), wayna jeexjeexen. Yooxanaa, isagoo matalaya “kuwa caqliga leh” ee maalmaha ugu dambeeya, “wuxuu joogay jasiiradda la yidhaahdo Batmos, erayga Ilaah aawadiis, iyo markhaatifurka Ciise Masiix aawadiis.” Yooxanaa waxaa loo silcinayay rumaysadkiisa farriinta labada Kitaabka Quduuska ah iyo qoraallada Ellen White.

Waxaan maqaalka xiga ku sii wadi doonnaa ka fiirsashada runnada uu matalo muujintii Webiga Ulay oo la furay sannadkii 1798.

“Ma hayno wax aynu mustaqbalka uga cabsanno, in mooyaane markaan illowno jidkii Rabbigu inagu hoggaamiyey, iyo waxbariddiisii ku jirtay taariikhdeennii hore.” Life Sketches, 196.